

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGS-
MINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

LUP

Vejledning til den lokale undervisningsplan

LUP

Vejledning til den lokale undervisningsplan

2024

ISBN nr. [xxx xxx xxx] (web udgave)

Design: Center for Kommunikation og Presse

Denne publikation kan ikke bestilles.

Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:

www.uvm.dk

Børne- og Undervisningsministeriet

Departementet

Frederiksholms Kanal 21

1220 København K

Indholdsfortegnelse

Kort om LUP	3
Baggrund og intention.....	3
Formål med LUP	3
Modellen	4
Begreber i modellen.....	5
Indhold i beskrivelse af LUP	6
Mål for undervisningen	6
Beskrivelsesomfang	6
Indhold i undervisningen	8
Beskrivelsesomfang	8
Planlagt fagligt indhold.....	8
Helhedsorientering.....	9
Praksisrelatering	9
Tværfaglighed.....	10
Differentiering	11
Grundfag, valgfag og certifikatfag	12
Evaluering og bedømmelse	13
Evaluering.....	13
Bedømmelse.....	14
Bedømmelsesgrundlag.....	14
Eksaminationsgrundlag	14
Bedømmelseskriterier	15
Håndtering af eksaminationsgrundlag, bedømmelsesgrundlag og bedømmelseskriterier for afsluttende prøver	17
Opmærksomhed i forbindelse med beskrivelse af prøver og eksamener i LUP	17
Kildehenvisninger	18

Kort om LUP

Baggrund og intention

Et udvalg bestående af erhvervsskoler og repræsentanter fra arbejdsmarkedet udarbejdede i juni 2020 en rapport med forslag til at forenkle beskrivelsen af erhvervsuddannelserne ([link](#)). Efterfølgende gennemførte Styrelsen for udvikling og kvalitet (STUK) en spørgeskema undersøgelse i 2023, hvor skolerne i sektoren deltog og gav feedback på den tidligere udarbejdede vejledning. Det er i forlængelse af dette arbejde, at denne vejledning til LUP er udarbejdet.

Skolerne skal i beskrivelsen af den lokale undervisningsplan (LUP) derfor fokusere på minimumkrav, der omfatter tre overordnede forhold, som er centrale for kvaliteten af undervisningen på alle skoler:

1. Mål for undervisningen.
2. Indhold i undervisningen.
3. Evaluering og bedømmelse.

Målet er, at den lokale undervisningsplan skal fokusere på kernefagligheden og være målrettet de undervisere, der forestår undervisningen. Det er samtidig intentionen, at gøre det lettere at inddrage lokale uddannelsesudvalg i udviklingen og beskrivelsen af LUP.

Formål med LUP

Formålet med LUP er at beskrive undervisningens *forløb* i konkrete og enkle beskrivelser, som evt. kan udfoldes og detaljeres yderligere, for eksempel i skolens eget LMS¹ eller en anden digital platform, som skolen anvender i undervisningen. Med en fastsættelse af et minimumsindhold for LUP, jf. de tre ovenstående hovedpunkter, er det hensigten, at LUP bidrager til udvikling af undervisningen og anvendes af undervisere til målrettet at kvalificere og udvikle undervisningen.

Den lokale undervisningsplan kan struktureres og beskrives på forskellige måder, både som en samlet beskrivelse af alle uddannelsens hovedforløb, eller delt op med en beskrivelse pr. skoleforløb. GF1 og GF2 skal stadig beskrives separat, da der her er mere specifikke krav til pædagogiske metoder og fag, ikke mindst på grund af de mange grundfag og certifikatfag på uddannelsernes grundforløb.

Den lokale undervisningsplan skal som tidligere, være færdigudarbejdet inden et skoleopholds begyndelse ([jf. bekendtgørelse om erhvervsuddannelser](#)).

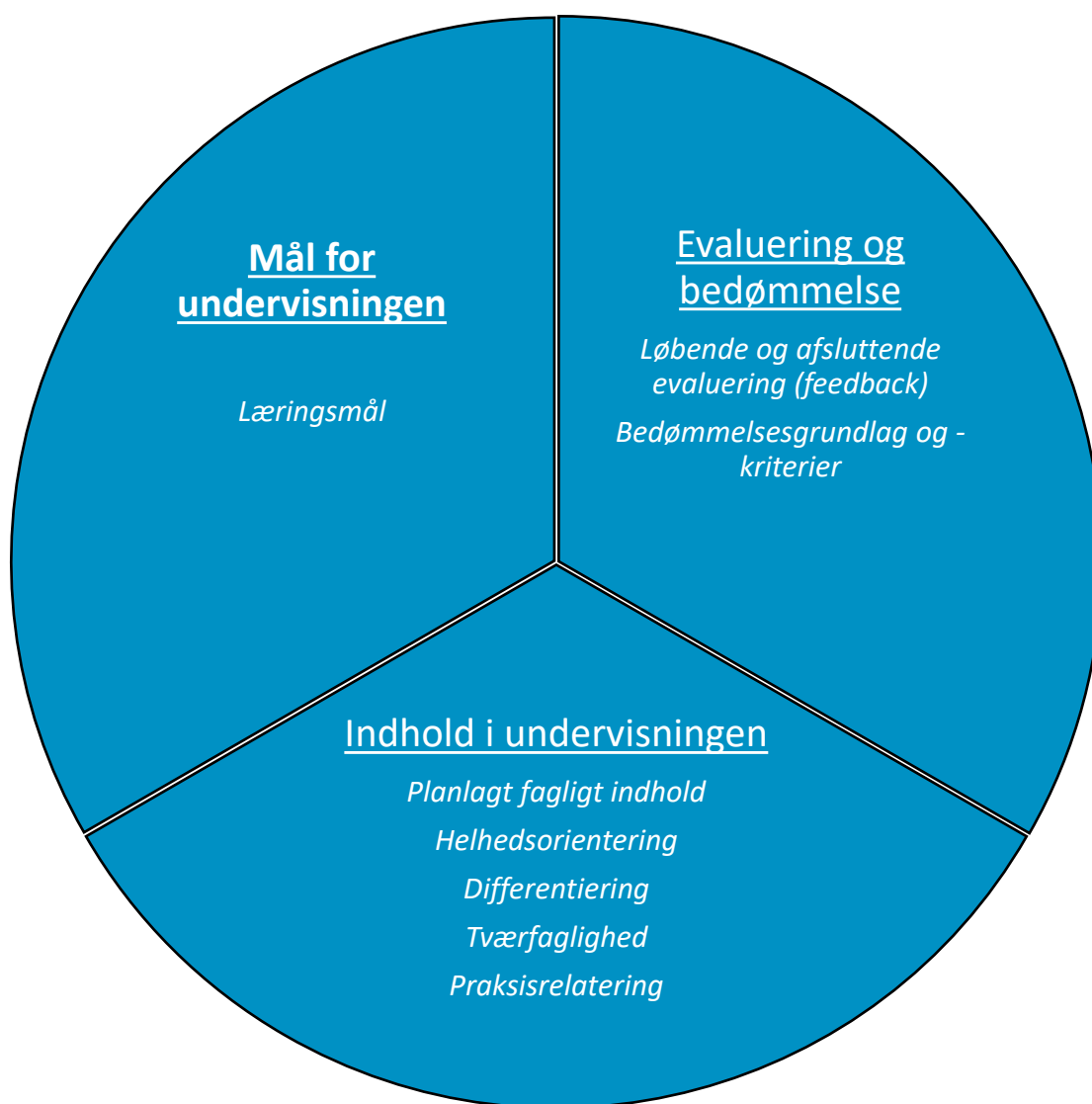
¹ Learning Management System (En pædagogisk struktureret digital platform anvendt til at rammesætte og gennemføre undervisning).

Modellen

For at give skolerne frihed til at beskrive deres pædagogiske kontekst, er der ikke fastsat en bestemt skabelon. Der er alene fastsat den rammeafgrænsende model herunder med tre overordnede indholdselementer samt korte beskrivelser af forventningerne til indholdet i de tre elementer (jf. nedenstående figur 1).

Ved at anvende modellen og ud fra den forståelse at den beskriver minimumskravene til LUP, er det skolens og de enkelte uddannelsesteams ansvar at beslutte, hvad der yderligere beskrives ud over modellens krav. Der må gerne beskrives mere end det, som modellen indeholder.

Modellen er udelukkende en visuel model for de områder, der som minimum skal beskrives i skolens lokale uddannelsesplan (LUP).

Figur 1 Model for LUP

Begreber i modellen

I LUP er den grundlæggende forståelse af læringsmål, indhold og evaluering og bedømmelse følgende:

Læringsmål for undervisningen:

En overordnet beskrivelse af, hvad eleven eller lærlingen forventes at kunne, når forløbet er afsluttet. Hvis skolen vurderer, at uddannelsens kompetencemål og fagmålene til GF1, grundfag og hovedforløbet er klart nok beskrevet til, at skolen kan tilrettelægge undervisningen herefter, kan disse mål bruges som læringsmål.

Indholdet i undervisningen:

En beskrivelse af undervisningen, herunder det planlagte faglige indhold, overordnet beskrivelse af centrale teoretiske og praktiske opgaver, cases eller projekter elever eller lærlinge skal arbejde med, og hvordan helhedsorientering, differentiering, tværfaglighed og praksisrelatering på forskellig vis inddrages i undervisningen.

Evaluering og bedømmelse:

Her beskrives den løbende evaluering og feedback samt den afsluttende bedømmelse, herunder bedømmelsesgrundlag og bedømmelseskriterier. For beskrivelser, der indeholder prøver og eksamen, skal eksaminationsgrundlaget også indgå som en del af beskrivelsen ([jf. bekendtgørelse om prøver og eksamener i erhvervsrettede uddannelser](#)).

Indhold i beskrivelse af LUP

Mål for undervisningen

Målene for et undervisningsforløb hænger sammen med det faglige indhold og er en formel beskrivelse af, hvad eleven eller lærlingen skal opnå i forløbet. Målene danner grundlaget for planlægning af undervisningen og den afsluttende bedømmelse.

Beskrivelsesomfang

Mål for undervisningen formuleres konkret og handlingsorienterede, så det tydeligt fremgår, hvilken præstation eleven eller lærlingen skal udføre for at opnå målet. Hvis dette allerede er gjort i uddannelsens fagmål, kan disse kopieres, eller der kan linkes til dem, fx certifikater der er underlagt en anden myndighed, eller mål i grundfagenes fagbilag.

Mål fra bekendtgørelser og uddannelsesordninger er ikke altid særligt handlingsorienterede, så det kan derfor være nødvendigt at omskrive målene til mere klart forståelige og detaljerede læringsmål.

Mål og/eller læringsmål skal beskrives tydeligt i sammenhæng til det forløb og/eller tema, de omhandler og indgår i.

Oversigt over hvordan uddannelsens mål fordeles på moduler i GF2 og hvilke udvalgte mål, der afprøves i grundforløbsprøven.

	Modul 1	Modul 2	Modul 3	Modul 4	Matematik F	Teknologi F	GF-prøve
Grundlæggende viden							
1) Anvendelse af de almindeligste materialer og konstruktioner i bygge- og anlægsbranchen.	x	x	x	x			
2) Sammenhængen i den samlede byggeproces og samarbejde mellem involverede faggrupper.			x	x			
5) Geometriske betegnelser for bestanddelene i trekant, firkant, kvadrat, prisme, kegle og cirkel samt disses anvendelse.		x	x	x	x		

Figur 2 Eksempel på beskrivelse af mål i sammenhæng med temaer på grundforløb 2 for træfagenes byggeuddannelser.

Links til:

- [Bekendtgørelse](#)
- [Uddannelsesordning](#)

Læringsmål

1. Eleven udviser viden om projekt- og enterprisestyring
2. Eleven anvender god og korrekt kommunikation i samarbejdet med andre
3. Eleven anvender fagterminologi på engelsk med samarbejdspartnere og brugere
4. Eleven samarbejder på tværs af kollegaer og faggrupper
5. Eleven anvender sin viden om udbudsmateriale i et tilbud
6. Eleven anvender sin viden om aftalesystemer i forhold til byggerier, herunder hvordan de er opbygget, samt hvor tillæg til disse er beskrevet i et udbudsmateriale.

Figur 3 Eksempel på beskrivelse af læringsmål for erhvervsuddannelse til elektriker, hvor blandt andet mål fra faget: 21678, modul 3,6 teknisk enterprise- og projektstyring er omskrevet til læringsmål.

Kompetencemål

2) Eleven kan begrunde og selvstændigt tilrettelægge, udføre og evaluere sygepleje, der retter sig imod borgere og patienters grundlæggende behov ud fra en metodisk og rehabiliterende tilgang.

Fagmål

Somatisk sygdom og sygepleje

1. Eleven kan finde og anvende viden om kroppens anatomi og fysiologi samt sammenhænge mellem organsystemerne til at forklare og forstå de enkelte organer og organsystemers betydning ved udførelse af sygeplejefaglige handlinger.
2. Eleven kan finde og anvende viden om principperne for sygeplejeprocessen til målrettet at prioritere, tilrettelægge, udføre og evaluere klinisk sygepleje med udgangspunkt i borgerens/patientens ressourcer samt fysiske, psykiske og sociale behov.

Somatisk sygdom og sygepleje ekspertniveau

1. Eleven kan finde og anvende viden om kroppens anatomi og fysiologi samt sammenhænge mellem organsystemerne til at forklare og forstå de enkelte organer og organsystemers betydning ved udførelse af sygeplejefaglige handlinger.
2. Eleven kan finde og anvende viden om principperne for sygeplejeprocessen til målrettet at prioritere, tilrettelægge, udføre og evaluere klinisk sygepleje med udgangspunkt i borgerens/patientens ressourcer samt fysiske, psykiske og sociale behov.

Sundhedsfremme, forebyggelse og rehabilitering

1. Eleven kan anvende viden om funktionsevne og funktionsevnescreening til at udvælge, tilrettelægge og gennemføre aktiviteter, der understøtter borgerens/patientens mestring og livskvalitet.
10. Eleven kan anvende viden om funktionsevne, forflytning, lejrning, mobilisering samt hjælpemidler og velfærdsteknologi til at tilrettelægge pleje- og omsorgsopgaver med fokus på borgerens/patientens mestringsevne.

Figur 4 Eksempel på farveafstemte fagmål med sammenhæng til kompetencemål på Social- og sundhedsassistentuddannelsen. Fagmålene er vurderet klare og tydelige, og derfor anvendt direkte fra fagenes målbeskrivelser.

Indhold i undervisningen

Indholdet i undervisningen beskrives med baggrund i skolens fælles pædagogiske, didaktiske, og metodiske grundlag (FPDG), det faglige indhold og de pædagogiske metoder. Beskrivelsen af undervisningens indhold skal indeholde både de lovmæssigt fastlagte fag og kompetencer og derudover inddrage de certifikatfag, valgfag og grundfag, der indgår i det pågældende forløb.

Beskrivelsesomfang

Den lokale undervisningsplan skal ikke indeholde fyldestgørende begrundelser for valg af pædagogisk metode. Det er dog vigtigt, at beskrivelsen ikke kun omhandler hvad, der undervises i, men også beskriver hvordan undervisningens indhold sættes i spil på en pædagogisk og didaktisk hensigtsmæssig måde.

Beskrivelsen af undervisningens indhold kan foretages som en samlet fortælling med alle de understående punkter integreret i én sammenhæng, eller beskrivelsen kan deles op i afsnit, hvorunder de enkelte overordnede metoder for de pædagogiske principper beskrives.

Planlagt fagligt indhold

Det planlagte faglige indhold er en kort beskrivelse af det indhold, forløbet samlet set består af. Dette beskrives fx som en opdeling af indholdet i emner/fag, hvor hvert emne/fag kort beskriver forløbets konkrete indhold, eller i et relations-skema, hvor der illustreres en sammenhæng mellem emne/fag og mål. Se figur 5 nedenfor.

Tema	Emner i USF	Tværfaglighed ift. grundfagene
Opstart 1:	Velkomst, gruppearbejde, virksomheder, hvad siger loven, interne og eksterne sider, hvem er kunderne, strategi, indretning af arbejdspladsen samt et statusmøde	Afsætning C: <i>Distributionskæde, lovgivning, efterspørgsel.</i> Virksomhedsøkonomi C: <i>Virksomhedstyper.</i> Erhvervsinformatik C: <i>GDPR lovgivning</i>
Opstart 2:	Intro til SIMU, Product, Place, Price, Promotion, budget, personligt salg, klar til drift, forretningsplan samt to statusmøder	Afsætning C: <i>Marketingmix.</i> Virksomhedsøkonomi C: <i>Budgetter.</i>
Drift 1:	Bogføring, Space management, åbning, markedsføringsplan og digital markedsføring i EcomTrainer, netværk, regnskabsafslutning samt to statusmøder	Afsætning C: <i>Markedsføringsplan</i> Virksomhedsøkonomi C: <i>Regnskab og omkostninger</i>
Drift 2:	Samarbejdspartnere, miljø, nyt job, overgang til selskab samt et statusmøde	Virksomhedsøkonomi C: <i>Ejerformer</i>
Messe:	Messer, merchandise, kropssprog, planlægning, markedsføringsmateriale, opstilling af stand, afholdelse af messe, afslutning samt et statusmøde	Afsætning C: <i>online markedsføring</i>
Drift 3:	Konkurrentanalyse, handel på kredit, international handel, markedsanalyse, eftersalg, regnskabsanalyse, opstart af produktion i teori, samt to statusmøder	Afsætning C: <i>Udbud, service og kundebetjening.</i> Virksomhedsøkonomi: <i>Nøgletal, køb og salg på kredit.</i>

Figur 5 Eksempel på beskrivelse af relation mellem forløbets temaer, grundfag og emner i det uddannelsesspecifikke fag på GF2 kontoruddannelsen med specialer. Se evt. hele LUP-eksemplet på EMU.dk.

Helhedsorientering

Helhedsorienteret undervisning forstås som en undervisningsform, hvor flere mål og/eller dele tænkes sammen og integreres i helheder, der ud fra en erhvervsfaglig forståelse virker meningsfulde for eleven eller lærlingen. Disse helheder kan for eksempel bestå af temaer eller projekter, hvor der indgår undervisningsmål fra flere fag.²

Helhedsorienteret undervisning kan tilrettelægges i forskellige slags helheder. Helhederne kan for eksempel være sammensat med elementer fra³:

- Forskellige uddannelser
- Forskellige fag, valgfag, grundfag, erhvervsfag og uddannelsesspecifikke fag
- Forskellige faglige emner indenfor ét fag
- Uddannelsens skoledel og praktikdel
- Elever eller lærlinges erfaringer fra fx fritid, fritidsjobs og tidligere skoleundervisning.

I LUP beskrives kort på hvilken måde, der skabes sammenhæng mellem de forskellige fag i forløbet, fx ved at beskrive inddragelsen af teoretiske fags indhold i de praktiske fags gennemførelse som samlede temaer og/eller projekter.

Helhedsorientering

For at skabe en samlet fortælling og give eleverne en forståelse for de forskellige mål sammenhæng, er forløbets indhold sammensat i 3 temaer fordelt over de 7 uger skoleperioden foregår. De 3 temaer er sammensat af hele forløbets fag-mål og inddelt således:

- *Styring og administration – her arbejder eleverne med den grundlæggende forståelse af de administrative opgaver, og den daglige struktur på klinikken*
- *Kroppen – her arbejder eleverne med forståelse af anatomi og fysiologi og tilegner sig de grundlæggende faglige begreber der er nødvendige for forståelse af de resterende temaers indhold.*
- *Klar til behandling....*

Figur 6 Eksempel på beskrivelse af helhedsorientering hvor metoden er tematiseringer af de enkelte uddannelsesspecifikke fag på skoleforløbet.

Praksisrelatering

Praksisrelatering handler om at skabe forbindelse mellem undervisningens indhold på erhvervsskolen og praksis inden for det pågældende erhverv. Det kan også handle om at skabe sammenhæng mellem den teoretiske og den praktiske undervisning.

I LUP beskrives hvilke dele af forløbet, der har en nær praksisrelation og hvordan. Til forskel fra grundfag vil de(t) uddannelsesspecifikke fag i høj grad vil være praksisrelateret, hvorfor det for dette eller disse fag her typisk vil beskrives hvilke konkrete praksisrelaterede elementer, der særligt er fokus på igennem forløbet.

For at gøre lærestoffet relevant og fokuseret både imod oplevelser på lærepladsen, og sammenhæng mellem teori og praktiske øvelser, har hvert fagligt emne minimum en større afsluttende faglig case, der indgår som en del af forløbets dokumentation. I casen stilles eleverne et dilemma, en problemstilling og/eller en undersøgelse, de skal diskutere og finde en faglig/saglig løsning på og derefter beskrive processen for.

Casebeskrivelser vil indledningsvist være af simpel karakter, og med tydelig vejledning. Sværhedsgraden og elevernes selvstændige informationssøgning og afhjælpning vil dog være progressivt stigende i takt med forløbets varighed og indhold.

Figur 7 Eksempel på beskrivelse af praksisrelatering igennem anvendelse af case

² <https://emu.dk/eud/helhedsorientering/om-helhedsorientering/inspirationshaefte-helhedsorienteret-undervisning>.

³ <https://emu.dk/eud/helhedsorientering/planlaegning-og-organisering/paedagogiske-principper-inspirationsmateriale>.

Virksomheder inviteres ind i klasselokalet med videoopkald

Igennem forløbet bookes videomøder med ansatte i en virksomhed hvor de fortæller om opgaver i virksomheden relateret til det faglige indhold og teori i undervisningen.

I videoopkaldet fortælleres om hvordan et produkt er fremstillet eller en opgave er løst, fx et beslag eller hvordan han/hun har trimmet en hylde i en butik. I videoopkaldet stilles spørgsmål fra klassen til personen i virksomheden. Spørgsmålene vil være relateret til elevernes opgaver på skolen og kan fx være:

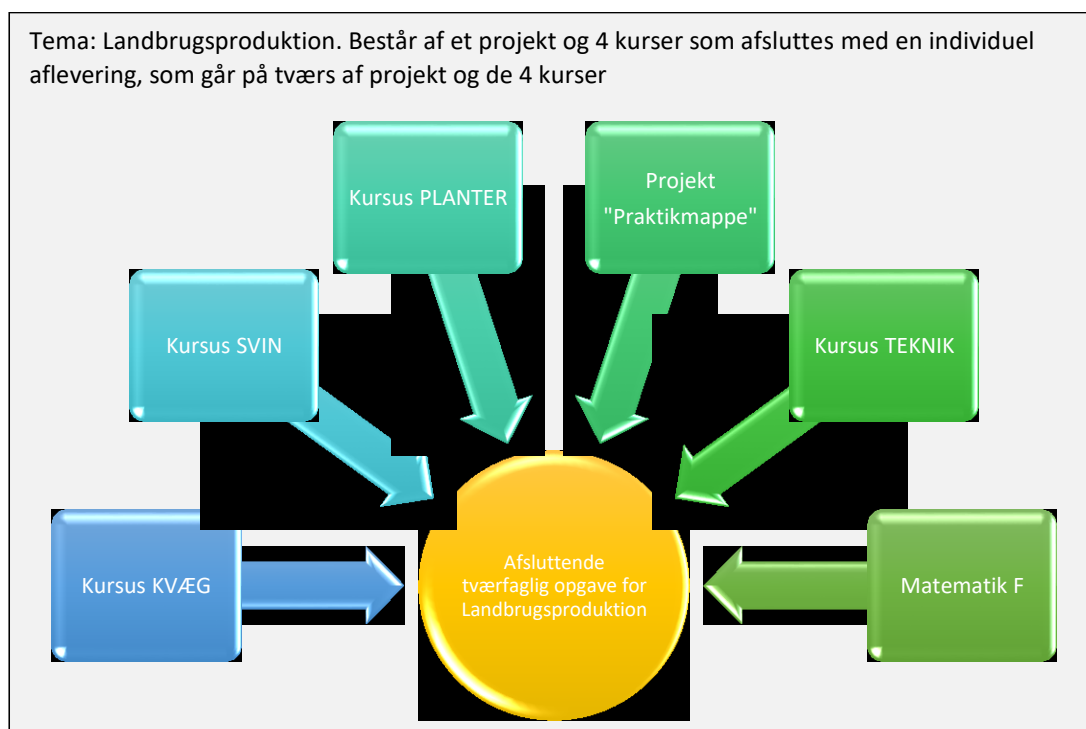
- Hvordan har du løst opgaven, og hvad er vigtigt, når du løser opgaven?
- Hvilken værdi tilfører løsningen af denne opgave virksomheden?
- Hvordan har du kvalitetssikret, eller vil du kvalitetssikre dit produkt/din opgave?

Figur 8 Praxisrelatering gennem inddragelse af virksomhed

Tværfaglighed

Ved tværfaglig undervisning forstås undervisning, hvor eleverne eller lærlingene opnår kompetencemål og indhold på tværs af fag. Ved tværfaglig undervisning inddrages faglige elementer fra forskellige fag eller uddannelser, og kan dermed have sammenhæng med helhedsorienteret undervisning. Tværfaglig undervisning er dog et udtryk for at fag gennemføres samtidig, men ikke nødvendigvis med et helhedsorienteret fokus.⁴

I LUP beskrives, hvilke fagelementer der inddrages i de planlagte aktiviteter, og på hvilken måde det ene fag understøtter det andet ved denne inddragelse.

Figur 9 Eksempel på illustration af tværfaglighed fra erhvervsuddannelse til landbrugsassistent trin 1: Indhold fra hvert element i temaet "Landbrugsproduktion" anvendes tværfagligt ind i den afsluttende opgave.

⁴ <https://emu.dk/eud/helhedsorientering/planlaegning-og-organisering/paedagogiske-principper-inspirationsmateriale>

Differentiering

Undervisningsdifferentiering betyder, at underviseren i sit didaktiske arbejde med at nedbryde mål til undervisnings- og læringsmål, tilgodeser elever eller lærlinges forskellige behov og forudsætninger. Med udgangspunkt i mål og læringsmål tilrettelægger underviseren arbejds- og organisationsformer, indhold, progression og evalueringsformer, der imødekommer elever og lærlinges forskelligheder.⁵

I LUP beskrives de overordnede metoder for differentiering, der anvendes i forløbet. Der kan her fx beskrives hvilke typer af aktiviteter, der planlægges målrettet til forskellige elevtyper, og på hvilken måde læringsaktiviteter gennemføres. Der kan fx differentieres på:

- Opgaver
- Indhold
- Læringsmetode
- Feedback

Differentiering

- I modulet differentieres der både på sværhedsgrad, viden og erfaring. Alle materialer og opgaver er til rådighed i skolens LMS inden undervisningens start.

Differentieringen tager udgangspunkt i den enkelte elev, og der differentieres fx ud fra:

- Gruppensammensætningen hvor der veksles mellem, at alle har et ensartet niveau, at niveauerne blandes ud fra erfaringer i praktiken – henholdsvis store og små virksomheder
- Opgaverne er tilpasset den tid, der er til rådighed, og der udarbejdes ekstra opgaver eller stilles højere krav til elever, der er hurtige
- Undervisningsformen differentieres gennem: instruktionsvideoer, manualer m.v. og der vil være forskellige muligheder i den enkelte lektion
- Tilrettelæggelsen kan tage udgangspunkt i et videooplæg eller skriftlig instruktion for nogle af eleverne, mens andre elever modtager oplæg fra underviseren.

Figur 10 Eksempel på beskrivelse af differentiering på et modul ved erhvervsuddannelse til elektriker. Se evt. hele LUP-eksemplet på [EMU.dk](https://emu.dk).

⁵ <https://emu.dk/eud/paedagogik-og-didaktik/differentiering/karin-lovenskjold-svejgaard-hvad-vil-det-sige-arbejde>.

Grundfag, valgfag og certifikatfag

Uddannelsernes grundforløb og/eller hovedforløb indeholder også grundfag, valgfag og/eller certifikatfag og certifikatliggende fag, som underviseren skal planlægge og forberede.

Ud over de uddannelsesspecifikke fag skal disse også beskrives i LUP:

- For certifikatfag med indhold og rammer, der er reguleret i anden lovgivning, kan der ud over en kort indholdsbeskrivelse linkes til fagets undervisningsplan.
- For grund- og valgfag kan der vælges en løsning, hvor faget beskrives særskilt i sin egen lokale undervisningsplan. I en delbeskrivelse af fx grundfag i LUP, beskrives både grundfagets centrale indhold og en detaljeret sammenhæng mellem grund/valgfag og de(t) uddannelsesspecifikke fag. En sådan løsning forudsætter dog stadig en kort beskrivelse og henvisning/link til grundfag i de(t) uddannelsesspecifikke fag.

Det er vigtigt at tænke synergien med det uddannelsesspecifikke fag ind i beskrivelsen, så den helhedsorienterede og anvendelsesorienterede tilgang indgår. Dette er nødvendigt for at sikre, at relationen mellem fagene er tydelig.

Grundfag: Biologi E

[Link til Fagbilag 3 Biologi](#)

Biologi E indledes med kort repetition af kendt stof fra Biologi F. Emnerne, som er blevet gennemgået på GF2, bliver repeteret via Power Point og Kahoot samt mindre individuelle- og gruppeopgaver. Der arbejdes med udgangspunkt i bøgerne "Biologi" og "Landbrugets kulturplanter" fra forlaget Seges.

Eleverne udarbejder følgende dokumentation i faget:

- ✓ Opgave 1a: Emneopgave om kulturplantes opbygning og funktion eller
- ✓ Opgave 1b: Emneopgave om dyrearts opbygning og funktion.
- ✓ Opgave 2a: PowerPoint om kulturplantes opbygning og funktion + bilag på 2 sider eller
- ✓ Opgave 2b: PowerPoint om dyrearts opbygning og funktion + bilag på 2 sider
- ✓ Opgave 3: Skriftlig opgave om Mikroorganismer (afleveres individuelt!)
- ✓ Opgave 4: Emneopgave om valgfrit emne - der skal tages udgangspunkt i hvad man har arbejdet med i praktikperioden!

For at gennemføre Biologi E skal hver elev aflevere 2 afgrænsede skriftlige opgaver (Fx opgave 2b og opgave 3), og hver elev skal aflevere 2 "Emneopgaver". (Fx opgave 1b og opgave 4).

I undervisningen udarbejdes disse opgaver med støtte og vejledning fra underviseren. Sideløbende med disse opgaver arbejdes der med biologiske forsøg med bakterier og svampe.

Figur 11 Eksempel på tværfaglig beskrivelse af grundfaget biologi på landbrugsassistentuddannelsen. Se evt. hele LUP-eksemplet på [EMU.dk](#).

Evaluering og bedømmelse

Evaluering

Ved evaluering forstås den proces, der ligger til grund for vejledning af eleven eller lærlingen og dennes læring set i forhold til at opfylde målkravene, og processen der leder mod opnåelsen af målene. I forhold til beskrivelser i LUP indeholder emnet "evaluering" også beskrivelser af feedbackprocesser. Vi fastsætter i denne sammenhæng begreberne evaluering og feedback på følgende måder:

Evaluering forstås som en vurdering af, hvad der er godt og mindre godt ift. opfyldelse af fx. et opgavekriterie. Vurderingen kan gennemføres som hhv. formativ (løbende fremadrettet) og summativ (opsamlende).

Feedback forstås som en planlagt proces, hvor der både kigges tilbage og fremad med afsæt i en vurdering af fx en praksis, en proces eller et produkt. Underviser og elev eller lærling reflekterer sammen over elevens eller lærlingens viden, kunnen og færdigheder med det formål at fremme læringen.

I LUP beskrives kort og konkret **hvordan** og **hvornår** i forløbet, man arbejder med evaluering og feedback. Beskrivelsen skal hænge sammen med forløbets indhold, temaer og andre beskrevne læringselementer.

Til beskrivelsen kan nedenstående refleksionsspørgsmål anvendes som udgangspunkt:

- Hvad er de formelle rammer for feedback?
- Hvordan orienteres eleverne eller lærlingene om, at de får feedback og på hvilken måde?
- Formidles feedback skriftlig, mundtlig eller en kombination af begge til eleverne eller lærlingene?
- Hvordan gennemføres feedback fx enkeltvis, i grupper eller til hele holdet?
- Hvordan afgives den afsluttende feedback/evaluering, fx enkeltvis, i grupper eller til hele holdet?
- Hvordan arbejder I med individuel feedback?
- Hvordan inddrages og anvendes peer-feedback i forløbet?

Modul 3. Lette konstruktioner råhus	I dette modul er underviserne særligt opmærksomme på at give feedback på:
	Teoretiske opgaver Tegneopgaver vurderes i lodret og vandret plan, og i hvilken grad emnerne er rigtigt udført. Tegnetest – hammerhoved, her bedømmes på forståelsen af lodret og vandret billede og korrekt brug af linjetyper.
	Praktiske opgaver I dette modul vurderes der på samarbejde i grupperne, der gives vejledning omkring kvaliteten i udførelsen, og om hovedmålene passer, så den løste opgave passer sammen med de øvrige opgaver. Praktisk prøve – dobbelt skråt hjørneblad og lige tap, der bedømmes på færdigheder i op- stregning og savning samt udstemning af samlinger i heltømmer. I feedback er der fokus på de faglige færdigheder og på samarbejdsprocessen. Der afgives feedback både på de faglige færdigheder, og på hvordan der samarbejdes med og i gruppen samt på holdet.

Figur 12 Eksempel på beskrivelse af evaluering og feedback på træfagernes byggeuddannelse. Se evt. hele LUP-eksemplet på emu.dk.

Bedømmelse

Bedømmelse er en summativ evaluering, der foregår i forhold til fagets indhold. Ved den afsluttende bedømmelse i et fag eller forløb bliver eleven eller lærlingens grad af målopfyldelse vurderet med afsæt i bedømmelseskriterier, og ud fra eksaminations- og bedømmelsesgrundlaget.

Bedømmelsesgrundlag

Bedømmelsesgrundlaget er det eller de produkter, processer og præstationer, eleven eller lærlingen har arbejdet med, som derefter bedømmes af underviseren og en eventuel censor. Et godt bedømmelsesgrundlag er direkte relateret til det faglige fokus i forhold til de udvalgte mål.⁶

Nedenfor er vist eksempler på sammenhæng mellem mål, og bedømmelsesgrundlag, hvor det faglige fokus bruges som bindeled.

Mål	Fagligt fokus	Bedømmelsesgrundlag
Eleven eller lærlingen skal <u>fremstille</u> et fagligt produkt.	Fremstilling og håndværksmæssige kompetencer.	Bedømmelsesgrundlaget er elevens eller lærlingens fremstillede produkt.
Eleven eller lærlingen skal kunne forklare forskellen på de bæredygtige principper i faget.	Forståelse og mundtlig fremstilling.	Bedømmelsesgrundlaget er elevens eller lærlingens mundtlige præstation.
Eleven eller lærlingen skal fastsætte og redegøre for en korrekt <u>proces</u> for fejlfinding.	Proces, struktur og formidling.	Bedømmelsesgrundlaget er elevens eller lærlingens udarbejdede procesdiagram samt den mundtlige præstation af dette.

Figur 13 Eksempel på sammenhæng mellem mål og bedømmelsesgrundlag

I LUP beskrives, hvilke elementer der udgør bedømmelsesgrundlaget, og hvilken vægt disse elementer hver især skal tillægges. Ved et forløb opdelt i emner, temaer og moduler kan det være hensigtsmæssigt også at beskrive, hvilke elementer, der udgør bedømmelsesgrundlaget for en eventuel formativ evaluering og feedback i forhold til det enkelte emne, tema eller modul.

I fag og forløb hvor der ifølge centrale rammer og regler (fx fælles standard for grundforløbsprøven, grundfagseksamen og svendeprøver) allerede er fastsat bedømmelsesgrundlag, kan der refereres til disse via link.

Eksaminationsgrundlag

Eksaminationsgrundlaget har til formål at give eleven eller lærlingen mulighed for at demonstrere de kompetencer, der skal bedømmes ved prøven. Eksaminationsgrundlaget er det materiale eller stof der eksamineres ud fra, og som dermed skaber mulighed for dialog, spørgsmål, faglige aktiviteter o.a.

Eksaminations- og bedømmelsesgrundlag *kan* være ens, men behøver ikke at være det. Se eksemplet herunder:

Mål	Eksaminationsgrundlag	Bedømmelsesgrundlag
Eleven eller lærlingen skal kunne forklare forskellen på de bæredygtige principper i faget.	Elevens eller lærlingens rapport om emnet.	Bedømmelsesgrundlaget er elevens eller lærlingens mundtlige præstation.

Figur 14 Forskel på eksaminations- og bedømmelsesgrundlag

⁶ <https://www.uvm.dk/erhvervsuddannelser/proever-og-eksamen/om-proever-og-eksamen>.

I forbindelse med undervisningsforløb, der afsluttes med en eksamination/prøve, beskrives der i LUP, hvilket materiale, spørgsmål, produkt eller andet, der udgør prøvens eksaminationsgrundlag.

I fag og forløb, hvor der jf. centrale rammer og regler (Fx Den fælles standard for grundforløbsprøven, grundfagseksamen, og svendeprøven) allerede er fastsat eksaminationsgrundlag, kan der refereres til disse, fx via link.

Bedømmelseskriterier

Bedømmelseskriterier knytter sig til den afsluttende summative bedømmelse og er en beskrivelse af konkrete elementer/kriterier, som eleverne eller lærlingene bliver bedømt på. Bedømmelseskriterierne beskriver det, der har betydning for bedømmelsen, og viser tegn på elevens eller lærlingens faglighed. Fx ordvalg, handlinger og kropssprog. Bedømmelseskriterierne skal således beskrive, hvad der lægges vægt på ved vurderingen af elevens eller lærlingens præstation i forhold til en bestemt opgaveløsning.⁷

I LUP beskrives bedømmelseskriterierne med udgangspunkt i bedømmelses- og eksaminationsgrundlaget, så det tydeligt fremgår, hvilke overordnede elementer, der har betydning for bedømmelsen og viser elevens eller lærlingens faglighed.

Bedømmelseskriterierne skal desuden beskrive væsentlige eller uvæsentlige mangler i bedømmelsen af elevens arbejde og bør som minimum være gradueret efter præstationsniveau. Fx som nedenstående tabel 1 og 2:

Bedømmelseskriterie	Jævne præstation (02)	Fortrinlige præstation (12)
Kan sammenføje 2 elementer af træ i en vinkel på 90°.	Den fabrikerede vinkel afviger med maksimalt +/- 4°. Sammenføjningen er kun limet eller skruet sammen.	Den fremkomne vinkel er præcis 90°. Sammenføjningen er limet og skruet sammen.
For bedømmelsen væsentlige mangler		For bedømmelsen uvæsentlige mangler
Skruerne anvendt til sammenføjning stikker ud af materialet.		De to stykker træ har ikke samme længde.

Tabel 1 Eksempel på sammenskrivning af bedømmelseskriterier samt væsentlige og uvæsentlige mangler

Bedømmelseskriterie	Jævne præstation (02)	Fortrinlige præstation (12)
Kan vejlede kunden omkring produktkøb.	Der fortælles om produktets egenskaber uden større hensyn til kundens nævnte ønsker.	Der tages udgangspunkt i kundens ønsker, i en detaljeret gennemgang af produktet og mulige tilkøb.
For bedømmelsen væsentlige mangler		For bedømmelsen uvæsentlige mangler
Anvender konfronterende og aggressiv formidlingsteknik i dialog med kunden.		Mindre flydende præsentation, med små pauser for at samle tankerne.

Tabel 2 Eksempel på sammenskrivning af bedømmelseskriterier samt væsentlige og uvæsentlige mangler.

Beskrivelse af bedømmelseskriterier i LUP skal formuleres så det tydeligt fremgår hvilke kriterier, der skal opfyldes, for at eleven eller lærlingen består. Yderligere detaljering af bedømmelseskriterier kan fremgå af forløbets lektionsplan i fx skolens LMS.

Ved forløb, der indeholder et stort antal mål, kan der i LUP foretages en sammenskrivning, så flere mål vurderes gennem de samme overordnede bedømmelseskriterier. Ved denne løsning vil det være hensigtsmæssigt at foretage en yderligere detaljering af bedømmelseskriterier i forløbets lektionsplan og formidle disse fx igennem skolens LMS eller anden digital platform.

⁷ <https://emu.dk/eud/ledelse/evaluering-og-feedback/styrk-arbejdet-med-bedømmelseskriterier-og-feedback>.

Det uddannelsesspecifikke fag:

Det uddannelsesspecifikke fag bedømmes med en standpunktskarakter, der afgives før grundforløbsprøven. Standpunktskarakteren er udtryk for elevens eller lærlingens aktuelle kunnen ved afslutningen af grundforløbet.

Bedømmelsesgrundlag:

- Arbejdsportfolie – eleven eller lærlingen får i modul 4 mulighed for at gennemarbejde sin arbejdsportfolie, så det afspejler det faglige standpunkt ved afslutningen af grundforløbet.
- Mock-up (hytteopbygning – klimaskærm), fagtegninger, projektionstegninger og tømmerkonstruktioner.

Bedømmelseskriterier på det uddannelsesspecifikke fag vurderes ud fra i hvilket omfang eleven eller lærlingen kan og har viden om:

- Almindelige fagtegninger
- Tegning todimensionelt
- Forstå tredimensionalitet
- Forståelse for konstruktioners opbygning
- Praktisk hånddelag
- Forståelse for finish og kvalitet (savsnit og opsnøring kontrolleres)
- Planlægning af proces
- Forståelse for sikkerhed, arbejdsmiljø, bæredygtighed (affaldssortering og genanvendelse).

Figur 15 Eksempel på beskrivelse af afsluttende bedømmelse af det uddannelsesspecifikke fag på træfagenes byggeuddannelse, hvor bedømmelseskriterierne er "puljet" i overordnede kriterier.

Samling af mål fra grundforløb 2, personvognsmekaniker:

Eleven eller lærlingen skal have kompetence til på grundlæggende niveau at kunne:

- Foretage fejlfinding på de mekaniske, elektroniske og elektriske dele af bilen,
- Udføre fejlfinding og af- og på monteringsopgaver på bilers elektriske, elektroniske og mekaniske systemer,
- Udføre målinger på elektriske kredsløb med udgangspunkt i læsning af basale el-diagrammer for eksempel spændingsmåling, strømmåling og måling af modstand under anvendelse af multimeter,
- Foretage fejlfinding på de mekaniske, elektroniske og elektriske dele af bilen.

Minimumspræstation (02)

Eleven eller lærlingen:

- Anvender diagram til at finde målepunkter, dog foretages udmålingerne ustruktureret.
- Anvender multimeter til kontrol af forsyningsspændinger, strømforbrug samt modstand i de elektriske komponenter.
- Kan under vejledning udføre kontrolmåling på strømtab i lygtesystemet.
- Kan under vejledning udmåle og genkende signaltyper på hhv. hall- og induktivgiver.

Væsentlige mangler:

Gætter på måleresultat frem for at fejlsøge

Uvæsentlige mangler:

Valg af måleinstrument og datasystem

Indstiller ikke måleudstyr korrekt ift. den ønskede udmåling

Skriver ikke enheder med i måleark og -skema

Figur 16 Eksempel på samling af mål og bedømmelseskriterier for grundforløb 2 på personvognsmekaniker.

Håndtering af eksaminationsgrundlag, bedømmelsesgrundlag og bedømmeskriterier for afsluttende prøver (fx grundforløbsprøve, prøver i grundfag og svendeprøve)

For LUP, der indeholder beskrivelser af GF2, kan der henvises til den fælles standard for grundforløbsprøver. Alt efter den fælles standards beskrivelse af bedømmelsesgrundlag og bedømmeskriterier kan det dog være nødvendigt at uddybe lokale forhold for prøverne eller beskrive overordnede bedømmeskriterier i en større detaljegråd end foretaget i den fælles standard. Dette skal dog stadig foretages i overensstemmelse med den enighed, skolerne har vedtaget i udarbejdelse af den fælles standard.

Det samme princip kan gøre sig gældende for svendeprøver, hvor det faglige udvalg har fastsat eksaminations- og bedømmelsesgrundlag, samt de bedømmeskriterier, der gør sig gældende for den afsluttende prøve. Dette skal aftales med det faglige udvalg.

Beskrivelser af forløb, der indeholder grundfag, kan beskrives ud fra ovenstående princip. Her skal der dog være en opmærksomhed på og beskrivelse af, hvordan eventuelle faglige elementer spiller ind i grundfagets eksaminations- og bedømmelsesgrundlag. For eksempel, hvis en rapport beskrevet i et uddannelsesspecifikt fag også finder anvendelse som eksaminations- og/eller bedømmelsesgrundlag for grundfaget.

Opmærksomhed i forbindelse med beskrivelse af prøver og eksamener i LUP

Modellen for LUP indeholder krav til beskrivelse af undervisningen. Det er dog vigtigt at bemærke, at der i sammenhæng med modellens krav også er fastsat yderligere krav til beskrivelse af prøver og eksamener på erhvervsuddannelserne. Disse findes i [bekendtgørelse om prøver og eksamen i grundlæggende erhvervsrettede uddannelser](#)⁸ § 3 stk. 1, og betyder at der i LUP for forløbets enkelte prøver yderligere skal beskrives:

- Eventuelle begrænsninger i tilladte hjælpemidler
- Det anvendte sprog ved prøven, hvis det er et andet sprog end undervisningssproget
- Prøveformer og om det er muligt for eksaminanden at vælge mellem forskellige prøveformer
- Krav og mål, der er væsentlige for prøven, herunder lokalt fastsatte krav og mål.

---

⁸ Bemærk at der linkes til bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om prøver og eksamen i grundlæggende erhvervsrettede uddannelser.

Kildehenvisninger

Lokale undervisningsplaner (EMU.DK)

<https://emu.dk/eud/ledelse/lokale-undervisningsplaner-lup>

Inspirationshæfte: Helhedsorienteret undervisning (BUVM 2017)

<https://emu.dk/eud/helhedsorientering/om-helhedsorientering/inspirationshaefte-helhedsorienteret-undervisning>

Pædagogiske principper – inspirationsmateriale til erhvervsskolerne (BUVM 2016)

<https://emu.dk/eud/helhedsorientering/planlaegning-og-organisering/paedagogiske-principper-inspirationsmateriale>

Hvad vil det sige at arbejdes systematisk med undervisningsdifferentiering (Karin L Svejgaard for BUVM 2020)

<https://emu.dk/eud/paedagogik-og-didaktik/differentiering/karin-lovenskjold-svejgaard-hvad-vil-det-sige-arbejde>

Om prøver og eksamener (BUVM)

<https://www.uvm.dk/erhvervsuddannelser/proever-og-eksamen/om-proever-og-eksamen>

Håndbog om bedømmelse og feedback på erhvervsuddannelserne (BUVM)

<https://emu.dk/eud/ledelse/evaluering-og-feedback/styrk-arbejdet-med-bedoemmelseskriterier-og-feedback>

Taksonomivejledning – At beskrive mål efter præstationsstandarden i erhvervsuddannelserne

<https://emu.dk/sites/default/files/2021-05/Taksonomivejledning.pdf>

